

VÉRKÉSZÍTMÉNYEK, PLAZMADERIVÁTUMOK

Dr. Pécs Miklós

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem,
Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

HMF Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

1

A VÉR BIOKÉMIÁJA

Áramló folyadék, amely anyagokat és hőt szállít a szervezetben belül, és beállítja az állandó belső környezetet a sejtek számára. A sejt közötti folyadékban diffúziós transzport működik, a vér viszont áramlik = konvekciós transzport. Kétirányú: a sejtekhez viszi a tápanyagokat és az oxigént, elszállítja az anyagcseretermékeket, a szén-dioxidot és a hőt.

Lazarostos kötőszövet.
Mennyisége kb. 5 liter.
Vér = vérplazma + sejt elemek
Vér = szérum + vérelempény

2

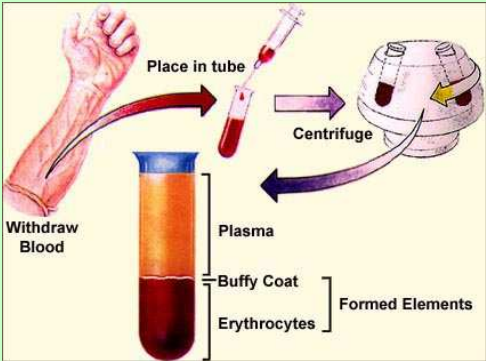

A VÉR BIOKÉMIÁJA

3

VÉRKÉSZÍTMÉNYEK

Vérkészítmény	Biológiai hatást kifejtő komponens	Tárolás	Lejárat
Trombocita készítmények			
Trombocita koncentrátum	trombociták	20 - 24°C	5 nap
Fehérvérsejt mentesre szűrt tromb. koncentrátum	trombociták	20 - 24°C	1-5 nap
Fagyasztott, felolvasztott, mosott trombocita konc.	trombociták	Az elkészítés után azonnal	
Fehérvérsejt konc.	granulociták	20 - 24°C	24 óra
Plazmakészítmények			
Friss fagyasztott plazma	Plazmafehérjék és labilis alvadási faktorok	-25°C alatt	1 év
Friss fagyasztott plazma	Plazmafehérjék	-25°C alatt	1 év
Krioprecipitátum	vW faktor, faktor VIII, XIII fibrinogén, fibronectin	-25°C alatt	1 év

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék 7

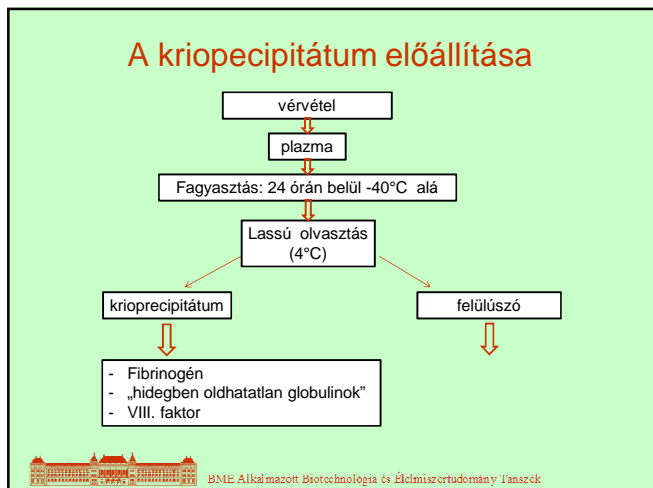

PLAZMAFEHÉRJÉK

1l Plazma

6 - 8% Protein

92 - 94% víz
(sószenhidrát, zsír)

40 - 50 g/l Albumin

10 - 25 g/l Immunoglobulinok

2 - 4 g/l Fibrinogén

9 - 10 g/l 6 nagy mólsúlyú fehérje (Transferrin, Haptoglobin, C₃, α₂-Makroglobulin, α₁-Proteinase-Inhibitor, Apolipoprotein I)

8,5 g/l kb. 110 különböző plazmafehérje (többek között alvadási faktorok és enzim inhibitorok)

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék 9

VÉRFEHÉRJÉK

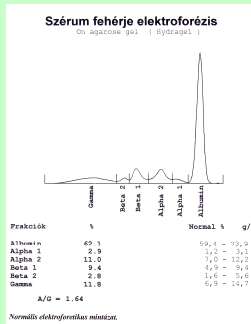
Több frakció:

Albumin: pufferol, beállítja az ozmózisnyomást, N tartalék, apoláros hordozó.

Globulinok (α_1 α_2 β_1 β_2) Gliko- és lipoproteinek, szállító funkció

γ globulin: immunfehérjék, antitestek, a fehér vérszettek termelők

Véralvadási faktorok: fibrinogén

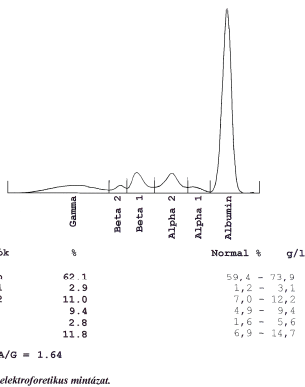

Sérum fehérje elektroforézis

(On agarose gel / Hydragel)

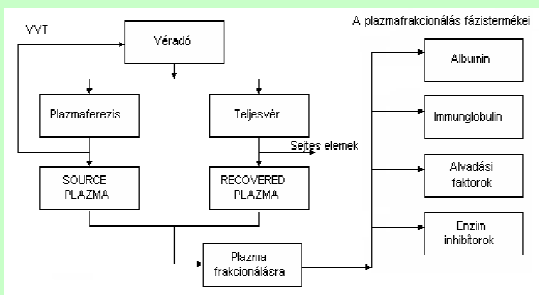

A VÉRPLAZMA FRAKCIONÁLÁSA

PLAZMADERIVÁTUMOK

Albumin	Alvadási faktorkok	Immunoglobulinok	Enzim inhibitorok	Egyéb
5% és 20%-os infúziós oldatok	Faktor VIII, IX, Faktor X, XIII Fibrinogen FI PCC (protrombin komplex koncentrátum) (FII, VII, IX, X, prot S, C) vW faktor Aktivált PCC	16 %-os im. IgG Intravénás IgG Anti-tetanusz Anti-D IgG Anti-CMV IgG Hep B IgG Veszétség ell. Anti varicella IgM gazdag	AntitrombinIII C1 észteráz inhibitor Alfa1-proteináz inhibitor	Fibrin ragasztó

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

13

---

1. ALBUMIN KÉSZÍTMÉNYEK

Termék	Indikáció	Molekul a súly Dalton	Plazma konc. g/l	Kihozatal g/l
ALBUMIN 20%	Ozmózis nyomás emelése	66.000	30-35	22-27
ALBUMIN 5%	Plazma volumen pótlás Nem fehérje pótszer!			
PPS, Plazma Protein Oldat	Plazma volumen pótlás	66.000	33-38	30-32

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

14

---

2. IMMUNGLOBULINOK

Termék	Indikáció	Molsúly D	Plazma konc. g/l	Kihozatal g/l
IgG subcutan	Szubsztitúciós kezelésre primer immunhiányos (PID)szindrómákban: – változó immunhiány – súlyos kombinált immunhiány – IgG alosztály hiány esetén ismétlődő infekciókban	169.000	12	4
IgG iv.	PID, SID, ITP	169.000	12	3-4
Tetanusz IgG	Tetanusz fertőzés megelőzése	169.000		
Anti D IgG	Rh negatív szülő nők	169.000		
Anti CMV IgG	CMV fertőzés megelőzése (transzplantációknál)	169.000		
Hepatitisz B, rubeola, veszétség, kullancs enc.				

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

15

---

3. HEMOSZTATIKUMOK

Termék	Indikáció	Molsúly Dalton	Plazma konc. g/l	Kihozatal %
Faktor VIII	„A” hemofiliások kezelése	300.000	3×10^{-4}	18-22
FVIII + vW fakt.	vWillebrand betegek kezelése	1-4 M		15
Faktor IX	B hemofiliások kezelése	57.000	5×10^{-3}	12-18
F II,VII,IX,X PCC	Orálisan alvadásgátló betegek kezelése	72.000 50.000 59.000	0,1 5×10^{-3} 10×10^{-3}	15-25
Aktivált PCC	Inhibitoros „A” hemofiliások kezelése			
Fibrinogén F1	Fibrinogén hiány szubsztitúciója	340.000	2,5-4,5	10
Faktor XIII	Sebgyógyulás gyorsítása	320.000	5×10^{-3}	20
Trombin=FIIa	Fibrin aktiváló enzim	72.000	0,1	500 NE/ml

16

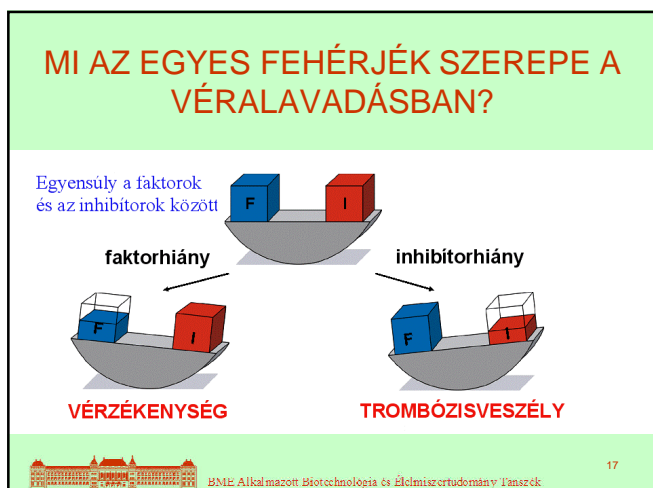

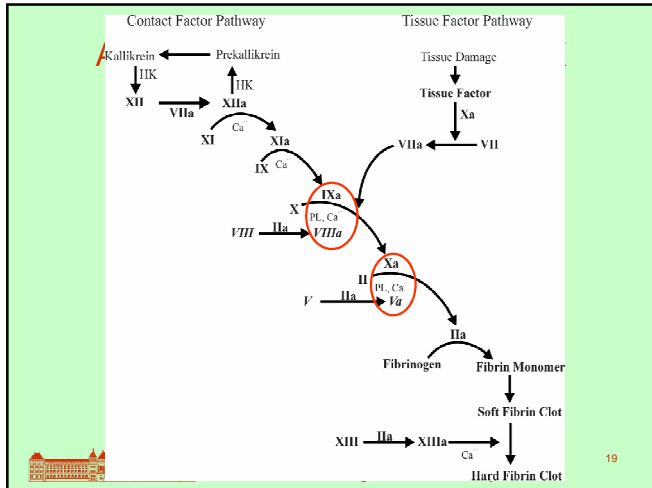

VÉRALVADÁS 2.

Biológiai erősítés: parányi kis változásból komoly anyagmennyiség átalakulása lesz:

XII faktor – 10 ppb

IX faktor – 3-5000 ppb

Fibrinogén – 4.000.000 ppb

A kétféle alvadási reakciósor a X (Stuart) faktor aktiválásával közösen folytatódik.

Az X_a faktor a III, IV és V faktorokkal (foszfolipid, kalcium, akcelerín) katalizálja a protrombin → trombin (II → II_a) átalakulást.

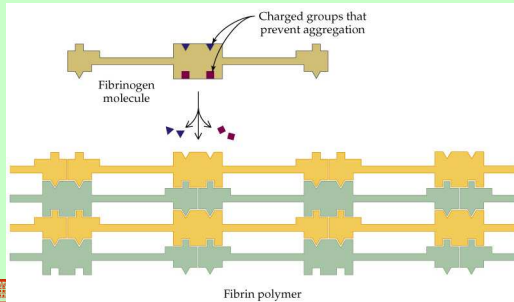

VÉRALVADÁS 3.

A trombin a fibrinogén → fibrin (I → I_a) folyamatot katalizálja. A fibrin ezután lineáris kötegekké polimerizálódik, majd a XIII_a (Laki-Lóránd) faktor térhálósítja.

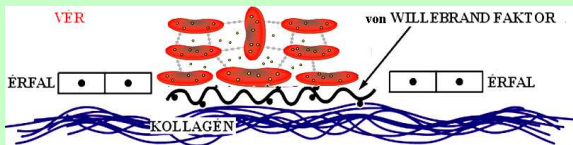

TROMBOCITA AGGREGÁCIÓ

Ha az érrendszer valahol megsérül, akkor a sérülés helyén a vérlemezkék a sérült érfalhoz tapadnak, és az odatapadtak közé mindig újabbak rakódnak le. Ha a sérülés kicsi, ez önmagában is elég lehet a lezáráshoz. Ha viszont a sérülés nagyobb, akkor a plazmatikus véralvadás is megindul, és a fibrin tartja össze a lemezkéket.

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

22

---

4. INHIBITOR OLDAL

Inhibitor	Gátolt fehérje
Antithrombin III (+heparin)	Thrombin F Xa F XIIa, F XIa, F VIIa
Protein C és Protein S	F VIIIa F Va

A véralvadás gátlása:

- Ca megkötése, oxaláttal vagy citráttal
- heparin (poliszacharid, állati szervekből)
- hirudin (pióca, rec-fehérje)
- kumarin-származékok (rágcsálóirtó szer, antidotum: K-vitamin)

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

23

TECHNOLÓGIÁK

Technológiák kialakulása, fejlődése

- 1940 USA Hadügyminisztérium kutató csoport
- 1941 Pilot Plant laboratórium (Harvard)
- 1946 COHN 6. Method (E.J. Cohn and co-workers J.Am.Chem. Soc. 68. 459-475 1946)
- 1962 KISTLER & NITSHMANN Method
- 1960-70 egyéb kicsapószer
- 1970- Kromatográfiai technológia,
- 1970- Alvadási faktorok iv IgG
- 1980- Nagy tisztaságú faktor készítmények
- 1990- Rekombináns készítmények

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

24

Vírusinaktiválás / eltávolítás

Fizikai módszerek

<p>Inaktiválás hőkezeléssel</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Pasztörizálás ☐ Száraz hőkezelés ☐ Gőzölés 	<p>Eltávolítás</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Nanoszűrés ☐ Kromatográfiai módszerek ☐ Kicsapás
--	---

<p>Kémiai módszerek</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Solvens – Detergens eljárás ☐ β-Propiolakton ☐ Jód 	<p>Fotokémiai módszerek</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Metilénkék ☐ Psoralen ☐ Hypericin
---	---

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék 28

Vírusinaktiválás / eltávolítás

PASZTORIZÁLÁS

Fehérje oldat

↓

Stabilizálószer adagolás

↓

Hőkezelés 10 óra 60°C (vízfürdő v.duplikátor)

↓

Stabilizálószer eltávolítás

↓

További tisztítás

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék 29

Vírusinaktiválás / eltávolítás

SD (SOLVENT-DETERGENT) KEZELÉS

Solvent: 1 % TNBP tri-n-butil-foszfát
 Detergens: 1 % detergens (Triton X-100, Tween)
 4 óra 30° C-os hőkezelés
 Extrakció növényi olajjal (pl. steril szójaolaj)
 Kromatográfiai tisztítás (C18 tölteten)
 Ultraszűrés

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék 30

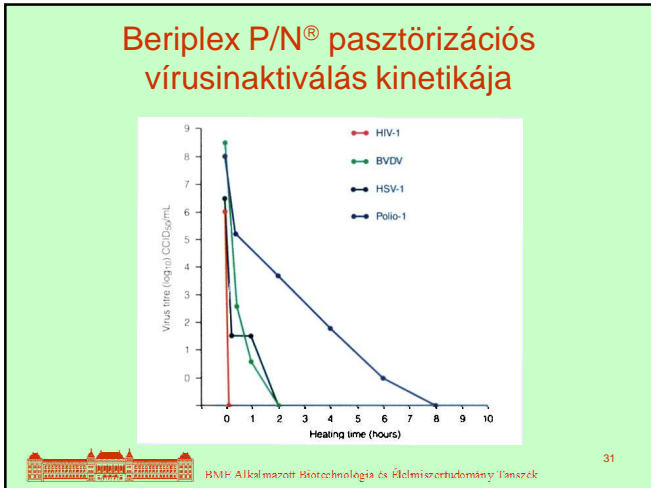

Beriplex P/N vírusmentesítésének validációs eredménye

<u>Modellvírusok</u>	HIV env.,RNA	HSV env.,DNA	BVDV Mod.f.Hep.C	Polio n.env.,RNA
Pasteurization (log 10)	> 6,6	> 6,0	> 8,5	> 7,9
Nanofiltration (log 10)	>7,1	> 7,2	4,0	(0,3)
Total reduction (log 10)	> 21,1	19,9	15,5	15,5

HBV: Nanofiltration reduction of 4 log
Remaining steps > 6,5 log (chimpanzees)
 Total reduction: > 10 log

32

Tiszta faktorok gyártása:

**IX-es faktor = antihemofiliás faktor B
= Christmas faktor**

Humafactor 9:
 humán koagulációs IX-es faktor koncentrátum, speciális intravénásan alkalmazható vérvénásalkapító szer hemofília-B kezelésére

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

A IX-es faktor a szervezetben

A májban szintetizálódik.
 Szintéziséhez K-vitaminra van szükség, a vitamin hiányában funkcionálisan inaktív → alvadási zavar
 Koncentrációja a plazmában 3-5 µg/ml.
 Az egyik legstabilabb véralvadási faktor.
 A vérkeringésben féléletideje 18-24 óra.

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

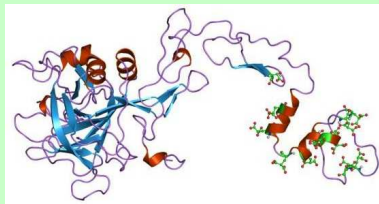

A IX-es faktor fehérjeszerkezete

Egyláncú glikoprotein, molekulásúlya 56 000 Dalton.
 415 aminosavból áll, az aminosavak sorrendje ismert.
 A fehérje kb. 20% szénhidrátot tartalmaz.

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

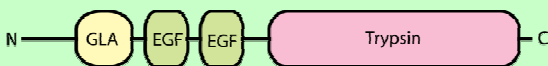

A IX-es faktor fehérjeszerkezete

Domének:

Gla-domén: az N-terminális szakaszon 12 gamma-karboxi-glutaminsavat (Gla) tartalmaz.
 EGF (Epidermal Growth Factor) domén: itt egy másik szokatlan aminosav, hidroxizsároléonsav található.
 Ser-proteáz domén: analóg a tripsinnel és a többi alvadási proteázzal.

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

A IX-es faktor hiánya

Hiánya vérzéses hajlamot okoz, a betegség neve Hemofília B, vagy Christmas betegség.

A vérzéses tünetek szoros korrelációban vannak a faktorhiány mértékével.

Ha a plazma IX-es faktor tartalma a normálhoz képest:

- < 1% súlyos
- 1-4% közepesen súlyos
- 5-25% enyhe

A IX-es faktor genetikája

A IX-es faktor gén az X kromoszóma hosszú karján helyezkedik el.

A hemofília recesszív jelleggel öröklődik, tehát a betegség nem expresszálódik, ha a normális allél is jelen van → nemhez kötött betegség, csak férfiakat betegít meg, a nők tünetmentes hordozók.

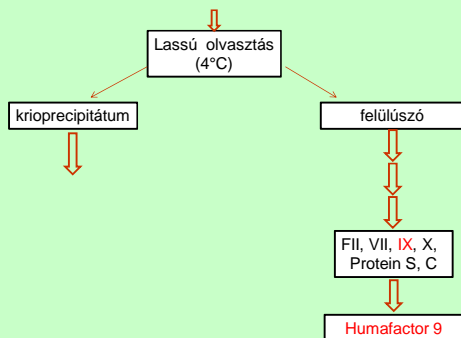

A IX-es faktor izolálása

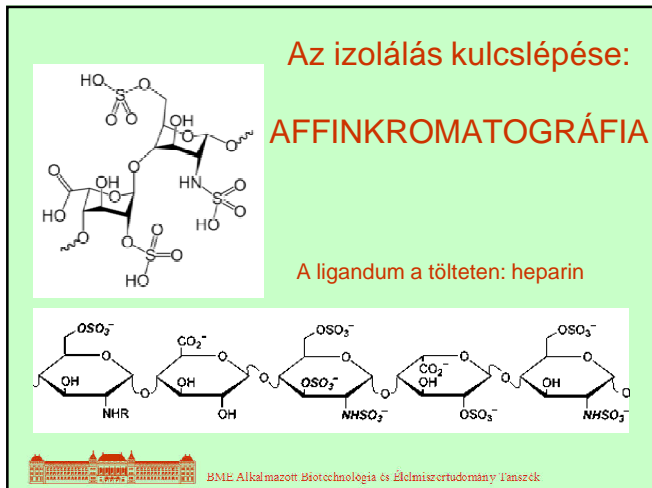

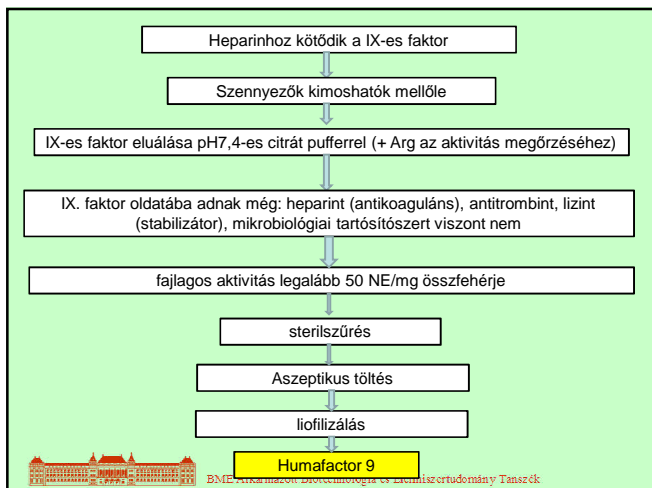
